

Blaženstva – novozavjetni dekalog! Ako ih tako nazivam, ističem iznad svega njihovo značenje. Ono što je deset zapovijedi za Stari zavjet, to su Blaženstva za Novi. Nipošto se to ne odnosi na njihov sadržaj. Po sadržaju blaženstva nadilaze deset zapovijedi i unutarnje ih nadopunjuju. Mogli bismo reći: ispunjujem zapovijedi, jer se na dan Gospodnji odmaram, nikoga ne ubijam i ničiju ženu ne zavodim, premda možda gundajući posjećujem nedjeljnu misu, ili sam tvrda srca prema bližnjemu i zabavljam se nečistim mislima. Međutim, ne mogu reći da ispunjujem blaženstva, ako Boga ne štujem čistim nutarnjim nakanama, ako me toliko stvari opterećuje pred bližnjim da mu se ne usudim pogledati u oči te mislim da strasne misli nisu nipošto grijeh. Blaženstva nadilaze zapovijedi koje glede slova možda ispunjujemo ali blaženstva ne ispunjujemo ni glede slova, ako ih uistinu ne ispunjujemo. Blaženstva su srž novozavjetne etike, premda su kršćanima manje poznate nego deset zapovijedi. Mnogo je više onih koji deset zapovijedi znaju napamet nego onih koji bi napamet znali osam blaženstava. Tu se ne radi o prestižu, nego o opasnosti, da ne bismo vjeru i njezinu etiku shvatili previše legalistički. Tomu ćemo najsigurnije izbjeći onda, ako poznamo blaženstva i shvatimo njihovu vjersku poruku. Tomu će uvelike pomoći Rebićeva knjiga »Blaženstva«, opsegom mala ali sadržajem vrlo bogata. Napisao ju je u namjeri, »da pomogne braći i sestrama u Kristu da prodru u suštinu Isusova govora o blaženstvima« (str. 7).

Knjiga je podijeljena na dva dijela. U prvome dijelu pisac razlaže sve ono što je potrebno znati za bolje razumijevanje blaženstava, a u drugom ih dijelu (str. 30–81) biblijski i teološki razlaže.

Rebić tumači samo Matejev oblik blaženstava (Mt 5, 3–12), a Lukina blaženstva (Lk 6, 20–26) spominje samo ondje gdje govori o tekstualnoj kritici blaženstava (str. 23–28). Na tim stranicama podrobno pokazuje sve redakcijske razlike između pojedinih evanđelista te tumači odakle su te razlike, budući da su obojica zabilježila Isusova blaženstva. U ocjenjivanju Lukine redakcije blaženstava ostaje u stanovitom smislu nedorečen. Ne tumači odakle dolaze Lukini govori s usklikom »jao!« (četiri puta: rr. 24–26) koje Luka tako tijesno povezuje s blaženstvima te bismo teško mogli vjerovati da ne sežu sve do Isusa samoga pogotovu ako imamo na pameti podatke do kojih su došli suvremenik egzegete da je naime Lukin tekst blaženstava stariji od Matejeva i teološki siromašniji od njega. Budući da ne rješava tih pitanja te ne tumači Lukina blaženstva, premda su oba oblika zapis Isusovih blaženstava, knjiga bi o Blaženstvima u samom naslovu trebala imati dodatak »po Matejevu evanđelju«.

Pisac logično uvodi čitatelja u srž rasprave. Najprije ukratko nešto veli o Mateju (str. 9–10), a onda veoma konkretno opisuje povijesne okolnosti u kojima je nastalo Matejevo evanđelje (str. 11–14). Jedino poznavanje tih okolnosti omogućuje pravilno razumijevanje blaženstava. Neka blaženstva, pogotovu osmo kao i evanđelistov komentar tog blaženstva (r. 11–12) tako odražavaju te okolnosti da bi bez njihova poznavanja ona zvonila u prazno.

Budući da prema Matejevu evanđelju Isus izriče blaženstva na početku svog govora na gori, Rebić ukratko razjašnjava izgradbu Matejeva evanđelja. Ono počiva na pet Isusovih govora pa ga zato zajedno s odgovarajućim pripovjedačkim gradivom dijelimo na pet knjiga. Središnja je istina tih govora Kraljevstvo nebesko. U prvom govoru, govoru na gori (Mt 5–7), Isus naviješta

Kraljevstvo nebesko i blaženstva. I kao što je Isus govorom na gori »dopunio Zakon« (Mt 5, 17), tako i blaženstva imaju svoje korijene u starozavjetnoj objavi pa zato Rebić prije izlaganja blaženstava tumači usidrenje blaženstava u starozavjetnoj objavi (str. 28–29).

Izlaganje blaženstava koje potom slijedi dosljedno je biblijsko. To znači, da ih pisac skroz naskroz tumači u svjetlu svetopisamskog navještaja. Konkretno to izgleda tako što pisac najprije tumači što znače pojedina blaženstva u Matejevu govoru odnosno, jednostavnije rečeno, u izvorniku. Tu imaju pojedine riječi prilično drukčije značenje nego u našem govoru, značenje koje je u naš jezik sadržajno jedva moguće iscrpno prenijeti. Već sama riječ »blago« ne izražava točno ono što hebrejska riječ »'ašre« ima na Isusovim ustima ili grčka riječ »makarioi« u Matejevu tekstu. A slično je tako gotovo sa svim riječima u blaženstvima.

Dakako, tu se ne radi o jezikoslovlju s kojim se tumači koji puta previše bave, nego o što je moguće cjelovitijem razumijevanju vjerske poruke svakog blaženstva. To vidimo tek onda, kad nam pisac ukaže na sva biblijska mjesta na kojima se dotična riječ pojavljuje. U njima imaju te riječi svoje korijenje. Zato Rebićevo tumačenje blaženstava nije nipošto neko apstraktno jezikoslovno raspravljanje nego naprotiv otkrivanje one životne snage koju te riječi blaženstava imaju u izraelskom vjerskom navještaju. Blaženstva u Rebićevoj knjizi nisu samo posadašnjenja u njihovu izvornom govoru, nego su ona posadašnjenja u njihovoj izvornoj poruci. Stoga ona sada djeluju tako snažno, uvjerljivo i zamamljivo. Božja je riječ u Rebićevo tumačenju blaženstava predstavljena u svojoj izvornoj snazi. A to je najbolje tumačenje blaženstava.

France Rozman

Celestin TOMIĆ, *Isus iz Nazareta – Bog s nama*. Provincijalat franjevac konventualaca. Miškinina 31, Zagreb 1990, 270 str.

S tom knjigom Celestin Tomić nastavlja pisati povijest spasenja. Pošto je u prethodnih devet knjiga obradio starozavjetnu povijest spasenja, počinje ovom knjigom pisati novozavjetnu povijest spasenja. O njoj je već prilično pisao. Knjigom *Evangelja djetinjstva Isusova* (1971) opisao je Isusovo djetinjstvo. Knjigom *Ivan Krstitelj* (1978) predstavio je čitateljima Ivana Krstitelja, a knjigom *Petar Stijena* (1980) apostola Petra te knjigom *Savao Pavao* (1982) apostola Pavla i njegova pisma. A sada počinje iznova, i to sistematski i cjelovito. To odaje već sama izgradba knjige *Isus iz Nazareta – Bog s nama*.

I novozavjetna spasenjska povijest je povijest. Ona se događa u prostoru i u vremenu. Zato Tomić najprije opisuje krajeve i povijesno-političke prilike u kojima je djelovao Isus, a potom sam život Isusov i njegovo djelovanje. Knjiga ima dva dijela. U prvom (str. 13–104) opisuje prostor i vrijeme Isusova javnog djelovanja, a u drugom (105–153) Isusovo djetinjstvo. Ispred prvog dijela je *predgovor* (5–12) u kojem ističe činjenicu da se i naš današnji svijet zanima za Isusa i što danas Isus znači kršćanima. U *pogovoru* (255–257) razmišlja o Isusovom skrovičnom životu u Nazaretu. To svoje razmišljanje potkrepljuje govorom koji je održao papa Pavao VI prilikom posjeta Nazaretu (5. siječnja 1964) u kojem je ukazao na uzorni život svete nazaretske obitelji. Na kraju je donio izbor nepregledne literature o Isusovom djetinjstvu (259–263) a upotrebljena literatura dokazom je da je Tomić izabrao samo najbolja djela.